

**Zespół Placówek Kultury
Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna im. A. Kamińskiego
w Żmigrodzie**

**Plan rozwoju biblioteki
na lata
2014 - 2020**

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

I. Wizytówka biblioteki

Gmina Żmigród liczy 15076 mieszkańców, w tym w samym Żmigrodzie mieszka 6567 osób. Biblioteka nasza istnieje od 1949 roku i posiada 4 filie w miejscowościach Korzeńsko, Barkowo, Powidzko, Radziądz. W bibliotece macierzystej zatrudnione są trzy osoby na pełnym etacie a na filiach 4 panie pracują na 1/2 etatu. Nasz księgozbiór liczy łącznie z filiami 67090, natomiast księgozbiór biblioteki macierzystej wynosi 32531tys.egzemplarzy. W przeważającej części jest to literatura piękna dla dorosłych i dzieci oraz literatura niebeletrystyczna. Posiadamy też w naszej bibliotece materiały audiowizualne(3088 szt.) W bibliotece głównej, w czytelni ogólnej znajdują się 4 komputery dla dorosłych, które cieszą się dużym powodzeniem oraz 3 komputery dla dzieci, które są oblegane przez najmłodszych czytelników i użytkowników naszej biblioteki. Biblioteka organizuje wystawy, konkursy, dokumentujemy historię naszej miejscowości. Cyklicznie organizowane są spotkania z przedszkolakami i uczniami kl. I-III. Dla najmłodszych naszych czytelników organizujemy comiesięczne gry stolikowe oraz quizy nawiązujące do pór roku. Dużym zainteresowaniem cieszą się konkursy plastyczne. Oferujemy też książkę na telefon.

Zachęcamy do kontaktu:**Zespół Placówek Kultury w Żmigrodzie –****Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna im. Aleksandra Kamińskiego w Żmigrodzie**

Wrocławska 12, 55-140 Żmigród

Email: biblioteka-zmigrod@o2.pl**Telefon:** 71 385 34 92**program
rozwoju
bibliotek**

ten dokument został stworzony przez bibliotekę w ramach jej udziału
w Programie Rozwoju Bibliotek

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

II. Potencjał biblioteki

Analiza SWOT

Mocne strony biblioteki	Słabe strony biblioteki
- dobre lokalizacja biblioteki - sieć filii bibliotecznych - wejście dostosowane dla osób niepełnosprawnych - bezpłatne korzystanie z internetu Wi-Fi, ksero, - dobre opinie czytelników i użytkowników - zaufanie czytelników - wolny dostęp do półek - duże i jasne pomieszczenie biblioteki - dział dla młodzieży i dzieci z kąciem malucha - przełamywanie stereotypów wizerunku biblioteki i bibliotekarza - gromadzenie literatury regionalnej - pozytywne nastawienie pracowników do nowych technologii i form pracy - ciągle rozbudowywany księgozbiór - współpraca z innymi bibliotekami, stowarzyszeniami, organizacjami - dużo miejsca na ekspozycje - udział w programach PRB, Biblioteka+, CATL - pozyskiwanie środków pozabudżetowych - neutralność miejsca jakim jest biblioteka - katalog on-line MAK+ - dobry kontakt z lokalnymi mediami	- zbyt mała liczba pracowników - brak oznaczenia biblioteki - biblioteka "z myszką" - brak atrakcyjnego miejsca dla młodzieży - bariera architektoniczna dla osób niepełnosprawnych - na filiach - brak audiobooków - mało przyjaciół biblioteki - nieświadomość zagrożeń i brak zaangażowania - skostniały system pracy, stereotyp wizerunku bibliotekarza - mały budżet na rozszerzenie działalności - niedostateczne wsparcie władz samorządowych - mała ilość nowości wydawniczych - brak zatrudnionego informatyka - dwie filie w starych budynkach, w złym stanie technicznym, ze starym wyposażeniem, bez dostępu do toalet -

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Szanse	Zagrożenia
- dotacje finansowe - współpraca z fundacjami, urzędami i różnymi stowarzyszeniami pozarządowymi i innymi bibliotekami - czynny udział w imprezach lokalnych - pozyskiwanie sponsorów wśród miejscowych biznesmenów i ludzi "dobrej woli" - pozyskiwanie wolontariuszy - większe zapotrzebowanie na usługi biblioteczne - dbałość o pozytywny wizerunek biblioteki - szkolenia przeprowadzane w ramach PRB i Latarników - pozyskanie nowych przyjaciół biblioteki i rozszerzenie współpracy z różnymi instytucjami i osobami prywatnymi - stworzenie strony internetowej biblioteki i przystąpienie do portali internetowych	- większe wymagania użytkowników dotyczące oferty biblioteki - szybkie zmiany zainteresowań użytkowników - niż demograficzny - emigracja zarobkowa ludności do innych państw - duża oferta telewizji cyfrowej - część zadań biblioteki przejęło Gminne Centrum Informacji oraz Dom Kultury - rosnące koszty utrzymania biblioteki związane z jej informatyzacją - zmiana sposobu spędzania czasu wolnego - przestawienie młodego użytkownika na korzystanie z elektronicznych form informacji - brak oferty dla młodzieży, mężczyzn, rodziców - wyparcie książki jako podstawowego źródła wiedzy i informacji przez nośniki elektroniczne i internet - starzenie się personelu

Potencjał biblioteki

Biblioteka główna oraz cztery filie na terenie gminy; dobre usytuowanie; wszystkie skomputeryzowane (dwie filie w nowych budynkach); na wszystkich komputerach dostęp do internetu; tworzenie katalogu on-line w systemie MAK+; zbiory dostosowywane do potrzeb czytelników i użytkowników; długi staż kadry pracowniczej i jej kreatywność; akcje tematyczne i imprezy związane z promocją książki i czytelnictwa; niektóre organizowane cyklicznie; duże i jasne pomieszczenia; wolny dostęp do półek; książka "na telefon"; bliskość szkół, współpraca z Przedszkolem, Fundacją "Dobra Dusza", Domem Kultury; kolekcja płyt winylowych; rozbudowywana i rozwijana strona internetowa; gromadzenie literatury o Żmigrodzie i Dolinie Baryczy; archiwizowanie czasopism lokalnych (Gazetka Żmigrodzka, Wiadomości Żmigrodzkie); udział w szkoleniach PRB, Latarników oraz szkoleniach biblioteki

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

dolnośląskiej; przystąpienie do Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnej; korzystanie z oferty księgarni Gandalf- Wspieraj Swoją Bibliotekę; obecnie trwa remont pomieszczeń biblioteki głównej, pozwalający lepiej dostosować naszą ofertę do potrzeb zwłaszcza dzieci (w planach miejsce zabaw, bajkowa przebieralnia- ze strojami karnawałowymi, antresola Rodzinne Gniazdko, scena małego artysty);

III. Charakterystyka społeczności lokalnej

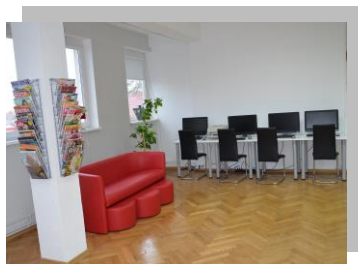
Zasoby lokalne

Ludzie

- Mieszkańcy - rodzice - harcerze - wolontariusze - przyjaciele biblioteki - dyrektorzy i pracownicy różnych instytucji na terenie Żmigrodu (policja, straż, nadleśnictwo itp.) - nauczyciele, wychowawcy przedszkolni - seniorzy - przedstawiciele Kombatantów i Sybiraków - radni i przewodniczący komisji - redaktorzy gazety lokalnej i Radia Żmigrod - instruktorzy i trenerzy - przedstawiciele wolnych zawodów - prawnik, psycholog, pisarz - grupy terapeutyczne AA, Al-Alon - księża, księża rzymsko i grecko-katolicki, ministranci, organista - twórcy i pisarze lokalni - koleżanki bibliotekarki - turyści i agroturyści.

Zasoby materialne

- Duże jasne pomieszczenie biblioteki i domu kultury - sala widowiskowa w ZPK - sale i boiska sportowe przy szkołach - Zespół Pałacowo-Parkowy z basztą - place zabaw - ogólnodostępne i osiedlowe - komputery z dostępem do internetu 11 szt. - rzutnik i flipchart - bus ZPK, ZHP i samochody prywatne pracowników i przyjaciół biblioteki - sprzęt wielofunkcyjny - świetlice wiejskie.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Instytucje i organizacje - w tym władze lokalne

- Rady Rodziców przy szkołach i przedszkolach - Chorągiew Dolnośląska Hufca Powiatu Trzebnickiego - Ochotnicza Straż Pożarna - Stowarzyszenie Amazonek „Ewa”, Stowarzyszenie „Źródło Natury”, Stowarzyszenie „Borzęcin Odnowa”, Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji Społecznej im. Św. Jadwigi Śl., Stowarzyszenie Równych Szans "Fairylife", Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Barkowo „Barkowianie”, Stowarzyszenie Ekologiczna Wieś, Stowarzyszenie Przedsiębiorców, Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy, Stowarzyszenie Radosny Uśmiech, Stowarzyszenie Klubu Seniora „Humorek” - Kluby Sportowe „Ogień”, „Sukces”, „Piaś”, ŻOK - Zespół Placówek Kultury - Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "Arkadia" - Fundacja dla Kobiet „Dobra Dusza” - Towarzystwo Miłośników Ziemi Żmigrodzkiej - Gminny Ośrodek Pomoc Społecznej.

Zasoby

- Strony www - zaprzyjaźnione biblioteki - poczta elektroniczna - portale społecznościowe - radio lokalne - program Biblioteka +, PRB, CATL - strony internetowe zaprzyjaźnionych instytucji - fora hobbyistów.

Charakterystyka społeczności lokalnej i jej potrzeb / problemów - wnioski z przeprowadzonych badań

Żmigród-miasto położone w malowniczej Dolinie Baryczy, między Wzgórzami Trzebnickimi w Kotlinie Milickiej. Przez miasto przepływają trzy rzeki Barycz, Sąsiedzka i Młynówka. Zlokalizowane jest na szlaku komunikacyjnym drogi E5 i trasy kolejowej Wrocław-Poznań. Łatwość dotarcia do Żmigrodu powoduje napływ sporej ilości turystów. Gmina liczy ok.15 tysięcy mieszkańców, osiedlonych w 30 sołectwach i 19 wsiach. Miasto zamieszkuje ponad 6 tys. osób. Najliczniejszą grupę stanowią 20-55 latkowie, czyli ludzie w wieku produkcyjnym.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Dużo jest dzieci i młodzieży z widocznie wzrastającym przyrostem urodzeń. Najmniej liczna jest grupa seniorów. Większość młodych ludzi 20-30- letnich, wyemigrowała w celach zarobkowych czasowo lub na stałe do Wielkiej Brytanii i Irlandii. W Żmigrodzie działają typowe dla małej miejscowości organizacje kluby sportowe , liczne stowarzyszenia i koła hobbystów, które zrzeszają zaledwie ułamek mieszkańców. Ogólnie mało jest osób chętnych do angażowania się w inicjatywy kulturalne i edukacyjne. Na terenie gminy jest kilka szkół: 5 podstawowych, 2 gimnazja i 1 liceum i technikum. Niedawno powstała cerkiew, są również dwa kościoły rzymskokatolickie. Gmina ma charakter typowo rolniczy, nie ma tu żadnego przemysłu, gospodarkę reprezentują tu jedynie małe rodzinne zakłady produkcyjne i niewielkie sklepy spożywcze oraz kilkanaście z odzieżą używaną. Społeczeństwo składa się z przeważającej części z klasy średniej, bardzo dużej grupy ludzi ubogich. Około tysiąca osób jest zarejestrowanych jako bezrobotni. Na podstawie przeprowadzonych w filiach 52 ankiet, wśród młodzieży, członków OSP i kobiet 50+ oraz około 21 wywiadów z matkami i dwoma ojcami dzieci 0-13 lat- w bibliotece głównej, obserwujemy zwiększenie popularności bibliotek za sprawą komputerów z darmowym dostępem do internetu, chociaż większość przyznała, że biblioteka kojarzy im się tylko z przechowywaniem i wypożyczaniem książek. Dzieci i młodzież deklaruje chęć brania udziału w zajęciach plastycznych mniej są zaangażowane w spotkania edukacyjne. Kobiety 50+ mimo małej ilości wolnego czasu przyszłyby na spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjaśniające tajniki kosmetyki, wymieniłyby się doświadczeniami w prowadzeniu ogrodu, interesowałyby je różne kursy np. języków obcych, komputerowy oraz możliwość spotkania z innymi. Młode mamy z małymi dziećmi widzą potrzebę zajęć ze specjalistami dotyczących wychowania dzieci i stymulowania ich rozwoju; sposobów aktywnego spędzania czasu oraz spotkań angażujących całe rodziny. Wszyscy młodzi użytkownicy i część dorosłych respondentów wskazała na brak informacji o wydarzeniach jakie mają miejsce w bibliotece.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

IV. Misja biblioteki

Misja

Biblioteka jako nowoczesna instytucja kultury, przyjazna dla wszystkich obecnych i potencjalnych użytkowników, pozbawiona barier, dostępna dla ludzi z różnymi dysfunkcjami.

V. Obszary rozwoju biblioteki - cele i działania

Obszar	Informacja o działalności biblioteki
Cel 1	Dotarcie do wszystkich grup społecznych
Działanie 1	Stworzenie własnej strony internetowej, otwarcie kont na portalach społecznościowych, korzystanie z systemu powiadomień sms-owych gminy, informacje w gazetach lokalnych, ogłoszenia na tablicach informacyjnych i słupach ogłoszeniowych, wykorzystanie radia
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Brak pełnej informacji o działaniach biblioteki na terenie miasta i gminy
Osoba odpowiedzialna za realizację	Maria Fedyna pracownik czytelnicy dla dorosłych, Andrzej Krzywda- przedstawiciel działu promocji urzędu miasta
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Strona www. biblioteki , konta na portalach społecznościowych, e-maile użytkowników, miejsca na wsiach do eksponowania ogłoszeń, pomoc księdza i nauczycieli

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Informacje przekazywane za pośrednictwem internetu, poczty elektroniczne, komunikatorów, blogów
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	do końca maja 2014
Rezultaty	Zwiększenie dostępności informacji o działalności biblioteki u ok. 10% społeczności lokalnej.
Obszar	Wiedza o tradycji lokalnej
Cel 1	Zgromadzenie i udostępnianie wiedzy o historii lokalnej
Działanie 1	Stworzenie Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnej w Żmigrodzie
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Potrzeba odnalezienia własnej tożsamości na terenach zasiedlonych po drugiej wojnie światowej w 100% przez ludność spoza granicy wschodniej.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Beata Janik, Marta Maksymowicz, Paweł Becela
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Związek Sybiraków i Kombatantów, seniorzy, młodzież gimnazjalna ,wszyscy mieszkańcy, komputer z dostępem do internetu, aparat cyfrowy, skaner, miejsce na tworzoną kolekcję
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Zamieszczenie zdigitalizowanych dokumentów na stronie internetowej CATL i biblioteki, skanowanie w wysokiej rozdzielczości i obróbka dokumentów, zdjęć
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	do kwietnia 2017
Rezultaty	Scalenie różnorodnego środowiska zamieszkującego teren gminy Żmigród poprzez odnalezienie wspólnych korzeni i rozbudzenie świadomości dziedzictwa kulturowego i historycznego. Nawiązanie współpracy i umocnienie więzi międzypokoleniowej. Ocalenie od zapomnienia historii przodków.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Obszar	Kultura i edukacja
Cel 1	Pobudzenie potrzebny, w najmłodszym czytelniku i użytkownika, kontaktu z książką i biblioteką jako miejscem spędzania czasu.
Działanie 1	Klub Młodego Czytelnika
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Zaproponowanie najmłodszym sposobu spędzania czasu wolnego w bibliotece - miejscu ciekawym i bezpiecznym, promującym wiedzę o naszym regionie.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Elżbieta Kasprzak
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Dostosowanie pomieszczenia do potrzeb najmłodszych zakup stolików i siedzisk dla dzieci, zakup materiałów edukacyjnych, plastycznych oraz komputery, flipchart, mapy, rzutnik, odtwarzacze DVD
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Praca na komputerach-pierwsze kroki maluchów w nowych technologiach, oglądanie filmów promujących (np. bezpieczny internet), przedstawianie prezentacji multimedialnych, gier
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	do 2015
Rezultaty	Wyrobienie u dzieci nawyku korzystania z biblioteki i czytania książek , zwiększenie liczby użytkowników działu dziecięcego o ok.100 osób w tej grupie wiekowej.
Obszar	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów.
Cel 1	Podniesienie kompetencji osób starszych z wiedzy bankowej, ekonomicznej i wykorzystanie w tym celu nowych technologii.
Działanie 1	Szkolenia z podstaw działania bankowości elektronicznej w ramach projektu "O finansach w bibliotece".
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Niska znajomość, wśród osób 50+, zasad korzystania z nowych technologii informacyjnych, bankowych, ekonomicznych.
Osoba odpowiedzialna za	Bibliotekarze, informatyk, koordynatorka projektu z Biblioteki Dolnośląskiej,

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

realizację	Latarnicy Polski Cyfrowej.
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Cztery stanowiska komputerowe dla dorosłych, rzutnik oraz osoby po kursach komputerowych i przeszkolonych w ramach projektu "O finansach w bibliotece", wolontariusze, informatyk, osoby starsze z wiedzą ekonomiczną i bankową, ulotki, plakaty.
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Strona internetowa biblioteki i portale społecznościowe - na których zamieszczane będą informacje o spotkaniach; sms-y - zapraszające i przypominające o kursach.
Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	Spotkania organizowane będą na bieżąco zgodnie z potrzebami osób 50+.
Rezultaty	Zapoznanie zainteresowanych seniorów z zasadami korzystania z bankowości internetowej, zakładanie i obsługa konta bankowego, posługiwanie się kartą płatniczą.
Obszar	Rozwój społeczności lokalnej poprzez współpracę z biblioteką jako miejscem spotkań z partnerami.
Cel 1	Pozyskanie nowych partnerów wspomagających naszą wspólną działalność.
Działanie 1	Rozpoczęcie współpracy ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi w organizacji spotkań i imprez integrujących społeczność lokalną w różnych obszarach życia.
Potrzeby społeczności lokalnej, na które działanie odpowiada	Chęć uczestnictwa mieszkańców w imprezach integracyjnych i potrzeba włączenia się w ich współorganizację.
Osoba odpowiedzialna za realizację	Przedstawiciele organizacji pozarządowych, pracownicy ZPK, przyjaciele biblioteki.
Zasoby potrzebne do realizacji zadania	Pomieszczenie w bibliotece do organizowania spotkań, rzutnik, catering, przygotowanie prezentacji przedstawiającej tematykę spotkań, zaproszenia, reklama.
Sposoby wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych	Wykorzystanie strony internetowej, poczty elektronicznej do kontaktów z mediami i organizacjami.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

Do kiedy zadanie zostanie zrealizowane	Zadanie będzie realizowane cyklicznie w ramach naszego planu działań do 2020 r.
Rezultaty	Rozpoczęcie współpracy między biblioteką a lokalnymi stowarzyszeniami i instytucjami, nawiązanie nowych kontaktów(z około 3 organizacjami), zwiększenia aktywności w organizowaniu przedsięwzięć kulturalnych dla społeczności lokalnej, włączenie w organizację i realizację nowej grupy użytkowników(o ok.10%) co spowoduje, że poczują się docenieni i zauważeni.

VI. Zarządzanie realizacją planu

1. Zmiany organizacyjne w bibliotece

W czasie realizacji Planu Rozwoju Biblioteki przygotowanego dla Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Żmigrodzie nie przewiduje się żadnych zmian organizacyjno-prawnych.

2. Monitoring realizacji planu

W Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Żmigrodzie przy realizacji Planu Rozwoju Biblioteki zakładamy stałe monitorowanie, będzie polegał na analizowaniu co kwartał, przez dyrektora wraz z pracownikami, zebranych informacji dotyczących postępu pojętych przez nas działań, w celu sprawdzenia czy zadania wymienione w planie są wykonane w terminie i czy nie ma żadnych niedociągnięć dotyczących realizacji poszczególnych zadań.

PLAN ROZWOJU BIBLIOTEKI NA LATA 2014 -2020

3. Ewaluacja

W trakcie spotkań pracowników zostanie oceniony dotychczas wykonany Plan Rozwoju Biblioteki i podjęte wspólnie decyzje o ewentualnych zmianach w PRB w celu korekty zadań oraz ich aktualizacji.

4. Komunikowanie realizacji planu mieszkańcom, władzom samorządowym i partnerom

Informacje o Planie Rozwoju Biblioteki dostępne będą w czytelnicy biblioteki, na łamach prasy lokalnej, stronie www biblioteki i Urzędu Gminy, na Facebook-u, w związku z realizacją poszczególnych działań. Przygotowane zostaną też ulotki i plakaty informujące o Planie Rozwoju Biblioteki w Żmigrodzie. Najciekawsze relacje zostaną umieszczone na stronie Programu Rozwoju Biblioteki w rubryce "Pochwal się".

program
rozwoju
bibliotek

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gates w przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. Program Rozwoju Bibliotek w Polsce jest realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Nowoczesne i aktywne biblioteki ułatwiają mieszkańcom małych miejscowości pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym. Mieszkańcy mają do dyspozycji atrakcyjne i bezpieczne miejsce spotkań i spędzania wolnego czasu, mogą w bibliotece skorzystać z Internetu, wysłać email, skopiować potrzebne materiały. Uzyskują też łatwiejszy dostęp do ekspertów z różnych dziedzin takich, jak prawo, rynek pracy, podatki czy zdrowie. Mogą też zdobywać nowe umiejętności np. poprzez udział w różnych kursach organizowanych w bibliotece.